

พื้นที่และความทรงจำร่วมเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ของชุมชนจัวราย The Space and Social Memory of Ngew-Rai Community about the World War II

จารุวรรณ ขำเพชร¹
Jaruwat Kumpetch

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้นำเสนอเรื่องเล่าและประสบการณ์ความทรงจำของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนจัวรายที่เป็นชุมชนริมแม่น้ำนครชัยศรี อยู่ที่ตำบลจัวรายหรือชื่อเดิมคือตำบลท่าเรือ ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีการขนส่งและลำเลียงยุทธภัณฑ์ไปยังค่ายเชลยที่จังหวัดกาญจนบุรี บทความนำเสนอความทรงจำของผู้คนใน 2 ประเด็นคือความทรงจำเรื่องเศรษฐกิจของพื้นที่ที่เคยรุ่งเรืองอย่างมากของตลาดจัวรายเพราะเป็นย่านการค้า การขนส่งที่สำคัญของกลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี และความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เกี่ยวกับสถานีรถไฟ สัญญาณเตือนภัย การหลบภัย การระเบิดสะพานเสาวภา จากความทรงจำที่สัมพันธ์กับพื้นที่ดังกล่าวพบว่าทั้งความทรงจำและประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กัน ความทรงจำเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ส่วนประวัติศาสตร์คือการฟื้นฟูภาพพจน์ในสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต การฟื้นคืนของความทรงจำคือการค้นหาบางสิ่งในอดีต ดังที่ชุมชนจัวรายได้ร่วมรำลึกถึงเหตุการณ์ช่วงหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ 2

คำสำคัญ: พื้นที่และความทรงจำ, สงครามโลกครั้งที่ 2, จัวราย, นครชัยศรี

Abstract

This article presents narrates memories and experiences of people living in the Ngew Rai Community, located at Ngew Rai Sub-district which was formerly called Ta-Rua Sub-district. During the Second World War, this area was used as a center for armament transportation to Kanchanaburi Province. The article presents memories of the villagers on two issues. The first issue is the memories on the community's economy which was prosperous in the past, as Ngew-Rai was an important center for trades and transportations. The second issue is the

¹รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

memory on the Second World War regarding train stations, alarming signals, and Saowapa Bridge explosion. It was revealed that the informants' memories and the community's history are relevant. Memories are situations truly happened, while histories are recalled images of the past. The recovery of memories is to look for something in the past as the people of Ngew-Rai community together recalled the events during the Second World War.

Keywords: space and memory, World War II, Ngew-Rai Community, Nakhon-Chai Sri

บทนำ

มนุษย์ทุกคนต่างมีความทรงจำของตนเอง โดยความทรงจำนั้นมิได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวไร้ที่ยึดเกาะ แต่ความทรงจำล้วนเกาะเกี่ยวกับบริบทในการมีอยู่ของชีวิตมนุษย์ในแต่ละบุคคล หรือกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อม บริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ต่างมีผลต่อความทรงจำทั้งสิ้น ในบทความเรื่องพื้นที่และความทรงจำร่วมกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ของชุมชนจิวรายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอประวัติศาสตร์ของความทรงจำของคนในพื้นที่ชุมชนจิวราย อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ในครั้งที่ทหารต่างชาติทั้งญี่ปุ่นและทหารจากฝ่ายสัมพันธมิตรใช้พื้นที่จิวรายเป็นทางผ่านในการลำเลียงกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ และเสบียงอาหารไปสู่จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแคว จนกลายเป็นตำนานเลื่องลือไปทั่วโลก ที่ว่า “The Bridge of River Kwai” ทั้งนี้บทความมิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อร้อยพันเรื่องเล่าแห่งความทรงจำที่เจ็บปวดของผู้คนแต่ละชาติ แต่ละภาษาเกี่ยวกับสงคราม แม้จะมีข้อความบอกเล่าบางประการที่อ้างถึงสงครามก็ตาม การนำเสนอจะเรียงลำดับจากชุมชนในอดีต ไปสู่ชุมชนในปัจจุบันและสุดท้ายเป็นเรื่องความทรงจำของผู้คนในชุมชนเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สัมพันธ์กับพื้นที่ในชุมชน

อดีตกาลเก่าของชุมชน

ตำบลจิวรายตั้งอยู่ในอำเภอนครชัยศรีในปัจจุบัน จากที่ตั้งของนครชัยศรีเป็นเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำ ตัวเมืองเป็นเมืองใหญ่ มีคูน้ำคันดินล้อมรอบและมีคูคลองที่เชื่อมต่อการค้าขายไปยังแหล่งชุมชนอื่น และเมืองบริวาร เช่น กำแพงแสน การมีเส้นทางคมนาคมทางน้ำนี้เองที่เชื่อมต่อกับนครชัยศรีเข้ากับชุมชนอื่นมาแต่โบราณ ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจการค้า (ธิดาสารยา, 2545 : 4-8) เมื่อนครชัยศรีตั้งขึ้นที่ตำบลท่านา ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี บริเวณนี้จึง

มีชุมชนมาตั้งอยู่มาก ในตำบลจี่วรายมีหลายหมู่บ้าน บางหมู่ของตำบลอยู่ติดกับตำบลท่านา ยังมีการสืบทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาและส่งขายเรื่อยมาแต่อดีตเพราะติดแม่น้ำขนส่งสินค้าสะดวก ส่วนเมืองนครปฐมที่เป็นอยู่อารยธรรมในแผ่นดินสุวรรณภูมิ และเคยรุ่งเรือง แต่ต่อมาเกิดความแห้งแล้งเพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านในเมืองเกิดเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งริมแม่น้ำและสร้างเมืองใหม่ชื่อ “เมืองนครไชยศรี” จนกระทั่งรัชกาลที่ 4 ขณะทรงผนวชได้เสด็จจุดศัลไปพบพระปฐมเจดีย์จึงได้กราบทูลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทรงปฏิสังขรณ์ แต่พระองค์ไม่โปรดด้วยอยู่ในป่ารก จนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลที่ 4 จึงทรงปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ และโปรดให้ขุดคลองชื่อว่าคลองเจดีย์บูชาเพื่อเป็นเส้นทางไปนมัสการพระปฐมเจดีย์และคลองเจดีย์บูชาก็เป็นหนึ่งในสถานที่เกี่ยวข้องกับจี่วรายมาแต่กาลเก่า

ตั้งแต่อดีตมา ชุมชนบริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย จากการศึกษาข้อมูลของ เดวิด บรูซ จอห์นสัน (2530) ที่ศึกษาเรื่องสังคมชนบทและภาคเศรษฐกิจข้าวของไทย พ.ศ. 2423-2473 ได้อธิบายถึงข้อเขียนของปาลเลอกัวซ์ว่าเขามีความประทับใจกับการเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมที่นครชัยศรี ว่ามีโรงงานน้ำตาลกว่า 20 โรง และคนงานราว 200-300 คน และโรงงานน้ำตาลส่งผลให้มีการขุดคลองภาษีเจริญ และคลองดำเนินสะดวกทางตะวันตกของกรุงเทพฯ แต่ธุรกิจโรงงานน้ำตาลพลิกผันด้วยความคาดการณ์ที่ผิดพลาดและปัจจัยธรรมชาติที่คาดไม่ถึง ทำให้การพัฒนาหันเหจากอุตสาหกรรมน้ำตาลมาเป็นโรงสีข้าว นับจากการตกต่ำของภาวะเศรษฐกิจลงมาในทศวรรษ 2413 และข้าวกลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการลงทุนมากกว่า

โรงสีข้าวในชุมชนจี่วรายยังคงปรากฏหลักฐานให้เห็นเพียงปล่องโรงสีเท่านั้น โรงสีข้าวมีขั้นตอนหนึ่ง ตากและสีเพื่อส่งออกต่างประเทศ ธุรกิจค้าข้าว การทำโรงสีข้าวส่งผลให้มีการขุดคลองทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาดังข้อมูลที่รัชกาลที่ 4 ทรงให้ขุดคลองโดยใช้แรงงานจีนขุดคลองจากคลองบางกรวย ไปออกแม่น้ำนครชัยศรีที่ตำบลจี่วราย ขุดเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2403 เดิมเรียกว่า “คลองวัดไชยฤกษ์” หรือคลองขุดบางขวาง ต่อมาในปี พ.ศ. 2405 รัชกาลที่ 4 ทรงออกประกาศพระราชทานนามใหม่ว่า “คลองมหาสวัสดิ์” (วิษุตา ทองแดง, 2555: 34) ซึ่งคลองมหาสวัสดิ์นี้ รัชกาลที่ 5 เคยทรงมีพระราชหัตถเลขาเล่าเรื่องคลองมหาสวัสดิ์นี้ หรือที่ทรงเรียกว่า “คลองมหาสวัสดิ์” ไว้ว่าเป็น “คลองสำหรับเสด็จพระราชดำเนินพระปฐม และเป็นคลองเปิดพื้นที่ให้เป็นนาสำหรับแจกพระเจ้าลูกเธอ” การขายข้าวจากสยามมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นับแต่ทำสนธิสัญญาบาวริงกับอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 การขยายพื้นที่นาจึงเป็นสิ่งสำคัญ รัชกาลที่ 4 พระราชทานที่นาสองฝั่งคลองมหาสวัสดิ์หลายหมื่นไร่ให้แก่พระราชโอรสและพระราชธิดา 47 พระองค์ เฉลี่ยองค์ละ 300-400 ไร่ การค้าข้าวอาจมีโชอาชีพของคนส่วนใหญ่ในชุมชนจี่วรายเพราะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องใช้กำลังทรัพย์มาก แต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์ในชุมชนพบว่ามิอาชีพการทำนาและขายข้าวให้โรงสี โดยมีกุลีหรือกรรมกรชาวจีนเป็นคนขนข้าว

โดยโรงสีที่พบเห็นเหลือแต่ปล่องนั้นมีบริเวณกว้างขวาง เพราะต้องใช้พื้นที่ในการนั่ง ตาก และ สีข้าวขาย การมีแรงงานจึงสัมพันธ์กับโรงสีนี้ อยู่ต่อเรือ และการค้าขายของชุมชนที่จะกล่าวถึงต่อไป

ชุมชนจิวรายในปัจจุบัน

ตำบลจิวรายมีพื้นที่ทั้งหมด 7.67 ตารางกิโลเมตร แต่เดิมชื่อว่าตำบลท่าเรือ แต่เปลี่ยนมาเป็น ตำบลจิวรายเพื่อให้ตรงกับชื่อวัดจิวรายที่มีต้นจิวเรียงรายขึ้นอยู่จำนวนมากในวัด จิวราย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรีซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา ที่อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่า แม่น้ำสุพรรณบุรี เมื่อไหลผ่านนครปฐม เรียกว่าแม่น้ำนครชัยศรี และไหลลงสู่อ่าวไทย ที่จังหวัดสมุทรสาคร จิวรายที่เอ่ยถึงในบทความนี้มีความหมายถึงหมู่ที่ 3 ที่เรียกว่าบ้านกลางเพราะเป็นแหล่งรวมความเติบโตทางเศรษฐกิจมาแต่อดีต สภาพของหมู่ที่ 3 จะมีตลาดเป็นห้องแถวไม้เรียงยาวไปจนจรดแม่น้ำนครชัยศรี หรือท่าเทียบเรือ การขนส่งในสมัยก่อน และอีกด้านของตลาดคือสถานีรถไฟจิวราย ซึ่งทั้ง 2 สถานที่ล้วนมีผลต่อความทรงจำของผู้คนเป็นอย่างมากเพราะเป็นเส้นทางคมนาคมลำเลียงทหารและอาหารไปสู่ค่ายทหารที่จังหวัดกาญจนบุรี แต่ขอกกล่าวถึงสภาพทั่วไปในปัจจุบันของชุมชนจิวรายดังนี้ว่า ชุมชนมีการขยายตัวอย่างมาก แต่เดิมที่การเข้าถึงหมู่ 3 ไม่มีทางรถยนต์สัญจรเข้าได้ต้องใช้รถไฟและทางเรือ ปัจจุบันมีทางรถเข้าถึงสะดวก และถนนที่ตัดใหม่ส่งผลต่อความเจริญของชุมชน ด้านหนึ่งมีที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอยู่ มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มาตั้งริมถนนใหญ่ มีร้านจำหน่ายเรือโบราณ เพื่อขายให้นักสะสมหรือร้านค้า ร้านเรือโบราณนอกจากขายเรือแล้วยังมีการซ่อมเรือ แกะประกอบเรือใหม่ แกะเอาไม้เก่ามาใช้ทำเรือใหม่ บริเวณอีกฝั่งถนนยังคงมีการทำการเกษตรบริเวณที่เรียกว่าถนนเลียบบคลองต้นแบบ (ก้านนึ่ง) สองฝั่งของคลองมีการทำการเกษตร ทำนา สวนกล้วย มะละกอ ส้มโอ และเคยมีสวนลำไย มีบ้านเรือนเล็กน้อย มีโรงงานอุตสาหกรรม (ท่อน้ำไทย) ที่คนงานมีทั้งชาวไทยอีสานและแรงงานพม่า ภายในพื้นที่ตำบลจิวรายยังมีการระลึกถึงความทรงจำโดยมีบ้านของผู้ขึ้นขอบของโบราณได้รวบรวมสิ่งของมีค่าในอดีตที่เกี่ยวกับพื้นที่ เช่น ตู้รถไฟ รูปภาพเก่าของตลาด ภาพเรือในแม่น้ำ เป็นต้น

พื้นที่และความทรงจำร่วมของชุมชนจิวราย

ความทรงจำคือสิ่งที่สะท้อนถึงเหตุการณ์ในอดีต เป็นการย้อนหวนคืนถึงการใช้ชีวิตในช่วงเวลาที่ผ่านไป โดยความรุ่งเรืองของชุมชนจิวรายได้ช่วยเผยความทรงจำของผู้คนที่เกี่ยวกับพื้นที่ ต่างเรื่องราว ต่างเวลากัน โดยการนำเสนอนี้จะกล่าวถึงความทรงจำในเรื่องเศรษฐกิจที่เจริญถึงขีดสุดของชุมชนเมื่อครั้งยังมีท่าเรือเพื่อใช้สัญจร นับแต่ พ.ศ. 2485 และมาต่อรถไฟ

โดยประกอบไปด้วยความทรงจำเรื่องโรงฝิ่น โรงนึ่งปลาทุ ตลาด บริษัทการเดินทางเรือ กระทั่งตลาดเริ่มซบเซาในปี พ.ศ.2510 อีกประการหนึ่งคือความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2482 เรื่อยมาถึง พ.ศ. 2488 ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรวางระเบิดสะพานเสาวภา และทหารญี่ปุ่นที่ใช้พื้นที่แห่งนี้เป็นทางผ่านไปยังกาญจนบุรี แม้ทั้ง 2 เรื่องจะมีช่วงระยะเวลาที่ต่างกัน แต่เป็นสิ่งที่คนในชุมชนจิวรายระลึกถึงได้อย่างแจ่มชัด

1. เศรษฐกิจที่รุ่งเรืองของชุมชน

1.1 ตลาดจิวราย ตลาดจิวรายเติบโตอย่างมาก มีความเป็นมาหลังจากสงครามสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ. 2488 ทหารญี่ปุ่นถูกควบคุมตัวและส่งกลับประเทศ และมีคำบอกเล่าว่ามีสิ่งของรวมทั้งทรัพย์สินที่ทหารญี่ปุ่นทิ้งไว้มากมาย ทั้งเครื่องแต่งกาย มุ้ง และจากคำบอกเล่าคือหีบใส่เงิน หีบใส่เงินจะมีจริงหรือไม่แต่การพูดคุยกับทายาทตลาดและทายาทผู้ก่อตั้งบริษัทเดินทางเรือ ให้ข้อมูลว่าหีบเงินมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเจริญให้ตลาดจิวราย เกิดเป็นบริษัทเรือเมล์สุพรรณชนสง และทำให้ตลาดจิวรายมีความคึกคักเป็นอย่างมาก

ความคึกคักของตลาดจิวรายมีความสืบเนื่องจากการเป็นชุมทางในการค้าขาย การขนส่งสินค้า และการเดินทาง การเดินทางไปยังจังหวัดสุพรรณบุรีเมื่อครั้งนั้นยังไม่มีรถโดยสารหรือเส้นทางคมนาคมทางบก ผู้คนต้องนั่งเรือมาตามลำน้ำนครชัยศรีและสิ้นสุดการเดินทางที่ชุมชนแห่งนี้ และจึงเดินทางต่อด้วยรถไฟไปยังสถานที่เป้าหมายของตน ไม่ว่าจะเข้าไปพระนครสิ้นสุดการเดินทางโดยทางรถไฟลงสถานีบางกอกน้อย หรือการเดินทางไปสุพรรณบุรี การเป็นชุมทางในการขนส่งสินค้า โดยสินค้าที่ต้องการขนถ่ายจากภาคใต้ที่มากับรถไฟไปยังสมุทรสาคร ต้องมาลงเรือต่อที่นี้หรือสินค้าจากสมุทรสาครประเภทเกลือ ปลาเค็ม กะปิ น้ำปลาก็ต้องมาลงที่นี้เพื่อกระจายไปยังสุพรรณบุรี อยุธยา นครปฐม ท่าเตียน พระนครต่อไป

การคมนาคมเมื่อก่อนจะไปสุพรรณบุรี อยุธยา จะไปทางใต้หรือขึ้นไปบางกอก ท่าเตียนจะต้องใช้ชุมทางจิวรายเป็นที่ต่อรถไฟ และต่อเรือทั้งสิ้น รถไฟจะออกจากสถานีจิวรายได้ต้องรอเรือให้มาถึงก่อน จึงจะสามารถเดินขบวนได้ เนื่องจากผู้โดยสารเดินทางด้วยเรือและมาต่อรถไฟเพื่อไปกรุงเทพฯ และผู้ที่เดินทางมาด้วยรถไฟมาขึ้นเรือเพื่อเดินทางไปจังหวัดอื่น การเป็นชุมทางการค้าและศูนย์กลางการเดินทางทำให้การค้าขายในตลาดเติบโตมากกว่าการค้าในชุมชน นอกจากคนจีนที่มาตั้งรกรากอยู่ในตลาดค้าขายแล้ว ชาวบ้านต่างนำสินค้าพืชผลทางเกษตร ประเภทผัก และผลไม้ต่างๆ ที่มีชื่อมาแต่เดิม เช่น ส้มโอ มะพร้าว กล้วย อ้อย ละครุดที่เป็นสินค้าพืชสวนมาขาย หรือผลไม้จากทางใต้เช่นชมพู่ขึ้นมาด้วย และการขายอาหารทะเลที่รับมาจากสมุทรสาครโดยเฉพาะปลาที่นำปลามาจากเรือแถวมหาชัย ถึงขนาดมีโรงนึ่งปลาทุในชุมชน เป็นแหล่งกลางในการกระจายปลาทุไปทั่วบริเวณนี้

เมื่อย้อนไปในปี พ.ศ.2485 พื้นที่ตลาดนี้คึกคักมาก คนในตลาดเป็นชาวจีนที่ออกเดินทางมาโดยเรือสำเภาจากประเทศจีน มาปลูกห้องแถว 1-2 ชั้น หันหน้าเข้าหากันวัน

ทางเดิน ความยาวตลาดประมาณ 150 เมตร ห้างแถวนั้นสร้างด้วยชาวจีนกวางตุ้งที่มาจับจ้างซ่อมเรือ ต่อเรือที่อยู่ต่อเรือ การค้าขายประจำวัน จากความทรงจำของชาวบ้านว่า ขายดีมาก ๆ หยิบจับส่งขายแทบไม่ทันโดยเฉพาะเมื่อเรือเทียบท่าและผู้โดยสารจะต่อรถไฟไปยังจุดหมาย จะหยิบจับสินค้าเตรียมใส่ถุงไว้จะได้สะดวก ดังคำกล่าวที่ว่า “ขายดีมาก พวกลมุดอะไรก็บางที่มันยังไม่ทันสุกดี แต่เราใส่ไว้เป็นถุงๆแล้ว ต้องรีบเขาต้องไปขึ้นรถไฟ นึกบางทีก็บาบนะ” เล่าให้ฟังไปพลางหัวเราะไป และอาหารข้าวแกง ร้านขายข้าวมีมากมีทั้งอาหารข้าวแกงแบบไทย และอาหารแบบจีนจากคำสัมภาษณ์ที่ว่า “การเดินทางสุพรรณบุรีในสมัยก่อนไม่มีรถ ต้องมาทางเรือที่จั่วราย ตลาดจั่วรายเป็นตลาดที่เจริญที่สุด ร้านที่เปิดนั้นในสมัยก่อนเป็นร้านข้าวแกง ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านกาแฟ เยอะแยะไปหมด แล้วของอร่อยๆ ทั้งนั้น ขายดีด้วย การหากินเมื่อก่อน ทำการค้าขายข้าวแกง มีข้าวแกงจานละบาท ขนมถ้วยละห้าสิบบาทแล้วข้าวสารสมัยนั้นอย่างสวยสุดถึงละ 22 บาท ไข่ไก่ก็ 3 ฟอง 1 บาท ของถูก” การเป็นศูนย์กลางการเดินทางหรือการจับจ่าย ทำให้มีอาชีพเสริมสำหรับเด็กแม่อายุไม่กี่ขวบ ก็สามารถหาเงินได้ โดยรับจ้างยกสิ่งของรอบละ 1 บาทที่มีผลไม้ใส่ในชะลอม 2-3 ชะลอมต่อเที่ยว หรือการบริการทางร่มให้ผู้โดยสารที่ขึ้นทางเรือต้องไปต่อรถไฟแต่ฝนตก การกางร่มก็ครั้งละ 1 บาท เป็นต้น การทำงานเมื่อทำหลายเที่ยวก็จะได้วันละหลายบาท การค้าขายยังรวมถึงการขายของบนขบวนรถไฟด้วย การตะโกนขายของ ดังเช่น “อ้อยควั่น ถั่วต้ม ก๋วยหอม ส้มโกลูกโตๆ จ้า”

ภาพที่ 1 ตลาดจั่วรายในอดีตที่ผู้คนเดินขวกไขว่

ภาพที่ 2 ตลาดจั่วรายในปัจจุบัน

1.2 โรงปลาหู ปลาหูเป็นสินค้าที่สำคัญของชุมชนประเภทหนึ่ง ที่คนในชุมชนมีความทรงจำและมักเอ่ยถึง เพราะเป็นอาชีพที่คนสูงอายุหลายคนมักเคยทำมาก่อน ทั้งการล้างปลาหู การคว้านไส้ปลาหู การนึ่งปลาหู เพราะปลาหูจะมาจากรีมหาชัยเป็นปลาหูสดและมาทำให้เป็นปลาหูหนึ่งที่ตั้งนี้ โรงปลาหูสำหรับผู้อายุมากกว่า 60 ปี ยังเอ่ยถึง ทุกคนมักจะพูดถึงเป็นสิ่งแรกๆ รองจากการเดินเรือ สิ่งก็ตามมากับปลาหูไม่ใช่เพียงแค่อินค้าปลาหู แต่สินค้าอื่นๆ ที่ตามมาก็คือแกงไตปลา น้ำปลา ที่ทำจากปลาหู ไส้ปลาหู ปลาหูนี้ไม่ใช่จับได้ในพื้นที่นี้แต่เป็นการเปลี่ยนถ่ายสินค้าจากแหล่งนี้ไปสู่เมือง

1.3 โรงฝืน การสูบฝืนในประเทศไทยอาจมีการสูบอยู่แล้วแต่เป็นเพียงชาวไทยภูเขาเท่านั้นที่สูบฝืนดิบ แต่การสูบฝืนสุกนั้นสัมพันธ์กับชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ที่ทยอยเข้าสู่ประเทศไทย สันนิษฐานว่าน่าจะเผยแพร่มาแต่สมัยกรุงสุโขทัยตอนต้น ประมาณ ปี พ.ศ. 1815 เมื่อมีการติดต่อกันทางการค้าโดยทางเรือ และฝืนยังเป็นยาที่รักษาโรคได้หลายโรคตั้งแต่โรคแก้ปวดทั้งหลายจนถึงโรคท้องร่วง ตั้งแต่ต้น ศตวรรษที่ 19 ในปี พ.ศ. 2464 มีชาวจีนอยู่ในเมืองไทย 440,000 คน และพลเมืองประเทศไทย (บางกอก) กว่าครึ่งเป็นชาวจีน ปัญหาการสูบฝืนติดตามมาจากเมืองจีน (สุขสันต์ วิเวกเมธากร, 2540 : 17) สมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความเจริญในการค้าขายติดต่อระหว่างไทยกับจีนเพิ่มมากขึ้น คนจีนหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้นและนำฝืนและนิสัยการสูบฝืนเข้ามาขายด้วย จนยากจะกำจัดให้หมดสิ้นได้ พระองค์ตระหนักว่าการปราบปรามการเสพฝืนโดยใช้กำลังบังคับทำไม่ได้ พระองค์จึงยอมให้ทำการปลูกฝืนได้โดยไม่ถือว่าผิดกฎหมายแต่สูบได้เฉพาะชาวต่างด้าว มาถึงรัชกาลที่ 5 มีการจำหน่ายฝืนแต่ถูกเรียกเก็บภาษีเช่นเดียวกับธุรกิจอื่น และมีรายได้เข้ามามาก จนถึงในปี พ.ศ. 2474 รัฐบาลไทยผูกขาดการสั่งเข้า การจำหน่าย การจดทะเบียนคนสูบฝืน ห้ามมิให้มีอายุต่ำกว่า 21 ปีสูบฝืนและให้ขายฝืนด้วยเงินสด (วิทย์ เทียงบูรณธรรม, 2521 : 92-95) โรงฝืนในชุมชนจึงวางขายอยู่ในตลาด ใกล้กับอุต้อเรือของบริษัทสุพรรณชนสง และลูกค้าก็คือคนจีนที่เข้ามาทำงานเป็นกรรมกรต่อเรือโรงฝืนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจและการค้าของชุมชนเกิดการเคลื่อนไหว ปัจจุบันโรงฝืนคงเหลือเพียงเรือเก่าของผู้อาวุโสที่ชี้ให้คนรุ่นหลังรู้จักและจดจำว่าบริเวณข้างตลาดเป็นโรงฝืน จนกระทั่งใน พ.ศ. 2502 รัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ผ่านพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษมีใจความว่า “ผู้ใดปลูก ผลิต นำเข้าหรือส่งออก สั่งเข้าหรือส่งออกด้วยประการใดๆ ซึ่งยาเสพติดอันเป็นการฝืนพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 10 ปี และปรับ 10 เท่าของมูลค่ายาเสพติดนั้น แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 3,000 บาท” (Alfred W.McCoy, 2537) และในปีนี้เองที่ชาวชุมชนให้ข้อมูลตรงกันว่ามีการยกเลิกการสูบฝืนและนำอุปกรณ์ทั้งหมดไปเผาที่สนามหลวงตามคำสั่งของจอมพลสฤษดิ์ ที่ได้ออกแถลงเรื่องการเลิกฝืน เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2502 โดยให้เลิกฝืนเด็ดขาด ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมกล้องฝืนจากโรงฝืนในท้องที่ไปกองไว้ที่ท้องสนามหลวงและได้ทำการเผาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2502 เวลา 01.00 น. ถือเป็นขบวนการยุติการสูบฝืนในชุมชนไปด้วย

1.4 บริษัทสุพรรณขนส่ง บริษัทสุพรรณขนส่งเป็นเจ้าของกิจการเดินเรือเจ้าเดียว มีเรือกว่า 100 ลำ และตั้งชื่อเรือตามตัวละครในเรื่องขุนช้างขุนแผน เช่น เรือชื่อพระไวยวรรณาก เป็นเรือที่ใหญ่ที่สุดถึง 73 ฟุต เรือโดยสาร 2 ชั้น เช่นเรือชื่อขุนแผน เรือขุนช้าง เรือแก่นแก้ว เรือนางบัวคลี่ เป็นต้น ที่สามารถจุผู้โดยสารได้มากถึง 200 คน ส่วนเรือขนาดเล็กเป็นเรือลากจูง เรือขนของและมีความสำคัญระดับรองลงมาชื่อ พลายชุมพล พลายยง พลายเพชร เป็นต้น กิจการเดินเรือที่รู้จักกันว่าเรือแดง เริ่มโดย หุ่นส่วน 3 ตระกูลคือ ตระกูลทองสิมา ตระกูลวิภารัตน์ และตระกูลนุชสิริ ผู้ก่อตั้งคือ ปรีชา วิภารัตน์ ร่วมกับ เคลือบ นุชสิริ และ วุ่น ทองสิมา คู่ต่อเรือ มีชาวกวางตุ้งหรือโฮวเล้ง เป็นผู้ต่อเรือโดยใช้มือ และไม่ใช้ตะปูเป็นชิ้นส่วน บริษัทสุพรรณขนส่ง เป็นบริษัทเดินเรือแห่งเดียวที่มีเส้นทางเดินเรือถึง 9 สาย รับส่งผู้โดยสารที่จะไปสุพรรณบุรี จากสถานีจั่วรายไปถึงสุพรรณบุรีใช้เวลาเกือบ 8 ชั่วโมง สินค้าและผู้คนจะมาถ่ายสินค้าและต่อเรือที่ทำจั่วรายแห่งนี้ สินค้าเช่น ปลาจากสมุทรสาคร กะปิ น้ำปลา ก่อนจะส่งไปกรุงเทพฯ รวมทั้ง ปลาหูที่มีโรงหนึ่งในตลาด และยังเป็นท่าขึ้นข้าว เรือจากท่าเตียนจะนำข้าวสารและน้ำตาลมาลง ที่ตลาดเพื่อส่งไปขายยังจังหวัดต่างๆ ความยิ่งใหญ่ของการคมนาคมทางน้ำแห่งลุ่มน้ำนครชัยศรี นี้มีเส้นทางเดินเรือจากจั่วราย-สุพรรณบุรี, จั่วราย-มหาชัย, จั่วราย-สมุทรสาคร เรือโดยสารที่ไปสุพรรณบุรีออกเดินทางรอบแรกจากจั่วราย เวลา 8.00 น. มีรอบ 10-11.00 น รอบ 13.00 น. รอบสุดท้าย 18.00 น. และเรือโดยสารจากสุพรรณบุรีจะเดินทางมาถึงตลาดจั่วรายเที่ยวแรก เวลา 03.30 -04.00 น. ฉะนั้นพ่อค้าแม่ขายจะตั้งของขายตั้งแต่เวลา 02.00 น.ของทุกวันเพื่อให้ทันกับผู้โดยสารเที่ยวแรก เรือเที่ยวสุดท้ายจากสุพรรณบุรีจะไปจั่วราย ออกเวลาประมาณ 18.30 น ฉะนั้นบริเวณท่าเรือจึงมีการให้ที่พักค้างเรือสำหรับผู้โดยสารหรือคนรู้จักก็จะฟังฟังเพื่อรอการโดยสารเรือในเที่ยวต่อไป วันเวียนเป็นวัฏจักรเช่นนี้จนถึงกาลเวลาสิ้นสุดของการเดินทางโดยทางเรือ

ภาพที่ 3 เรือแม่สองชั้น ชื่อพระไวยวรรณากของบริษัทสุพรรณขนส่ง

ต่อมาเมื่อการก่อสร้างถนนทำให้การเดินทางโดยทางเรือซบเซาลงและมีเรือจากบริษัท ส่งเสริม หรือที่เรียกว่า เรือขาวใช้ระยะเวลาในการเดินทางน้อยกว่าเรือสุพรรณขนส่งถึงครึ่งหนึ่ง คือ 4 ชั่วโมงเพราะสมรรถนะเครื่องยนต์ ส่วนการเดินทางโดยทางรถไฟใช้เวลาเพียง 1-2 ชั่วโมง การเดินทางทางเรือของบริษัทสุพรรณขนส่งจึงต้องยกเลิกกิจการไปในที่สุด

2. ความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2

ด้วยชุมชนจิวรายมีเส้นทางรถไฟเป็นทางผ่านไปยังภาคใต้ และมีเส้นทางแยกไปจังหวัดกาญจนบุรี ทำให้ชาวชุมชนยังระลึกได้ถึงชนกลุ่มอื่น ที่มีใช้ชาวบ้านแบบตนมีทั้งฝรั่งและคนญี่ปุ่น ที่สัญจรผ่านชุมชนแห่งนี้ไปยังบางกอกน้อย หรือไปยังสถานีน้ำตกปลายทางกาญจนบุรีที่จะเป็นจุดเชื่อมการก่อสร้างสถานีรถไฟเข้าไปในพม่า

2.1 เส้นทางรถไฟ

เส้นทางรถไฟสายใต้เริ่มก่อสร้างในพ.ศ.2441โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้มีการก่อสร้าง เริ่มตั้งแต่ปากคลองบางกอกน้อย ถึงเพชรบุรี โดยใช้รางรถไฟขนาด 1 เมตร และสร้างเสร็จใน พ.ศ. 2445 และสร้างสถานีรถไฟจิวรายเมื่อ พ.ศ. 2477

และช่วงระยะเวลาสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ. 2484-2488 การเดินทางของทหารญี่ปุ่น ได้ใช้ทางรถไฟนี้เป็นเส้นทางเดินทางที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ด้วย โดยชาวบ้านสูงอายุยังคงจำภาพและระลึกถึงการเดินทางของทหารญี่ปุ่นที่ผ่านชุมชน เพราะเส้นทางรถไฟเป็นเส้นทางที่ใกล้พม่ามากที่สุด

ความจำเป็นทางด้านยุทธศาสตร์ ทำให้กองกำลังทหารญี่ปุ่นต้องสร้างเส้นทางรถไฟเพิ่มเติมอีก 2 เส้นทางคือเส้นทางรถไฟสายใต้ที่ไทยสร้างไปถึงเพชรบุรีแล้วแต่ญี่ปุ่นต้องการเชื่อมทางรถไฟสายแรกจากไทย ไปยังพม่าโดยเชื่อมต่อจากสถานีหนองปลาตุก ผ่านกาญจนบุรีไปยังเมืองทันบือชายัต สายที่สองคือทางรถไฟสายคอคอดกระสร้างเชื่อมต่อกจากสถานีชุมพรไปยังสถานีกระบี่ในจังหวัดระนอง เพื่อขนส่งทหารลงเรือไปพม่า ทางรถไฟทั้ง 2 สายกองทัพญี่ปุ่นจะขนกำลังพลและเสบียงอาหารไปยังมลายูและมีเป้าหมายเพื่อขนส่งกองกำลังบำรุงให้กับแนวหน้าของกองทัพญี่ปุ่นในพม่าเพื่อบุกอินเดียดต่อไป

ภาพที่ 4 เส้นทางรถไฟสายไทย - พม่า

ที่มา : <http://www.vcharkarn.com/vcafe/37386>

นายพลนากรมุระ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพอากาศประจำประเทศไทย และเข้ามาประจำการกองทัพในประเทศไทยในเดือนมกราคม พ.ศ. 2486 ได้กล่าวถึงไว้ว่า ในช่วงครึ่งปีหลังของ พ.ศ. 2485 ภาวะสงครามทางพม่ามีความตึงเครียดเพิ่มมากขึ้น การส่งกำลังบำรุงทางทะเลถึงอย่างก็มีข้อจำกัดมาก เนื่องจากมีเครื่องบินและเรือดำน้ำของศัตรูปรากฏตัวขึ้น ผู้บัญชาการสูงสุดที่โตเกียวจึงได้คิดวางแผน กำหนดนโยบายจะสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่าขึ้นในต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2485 เพื่อขนส่งกำลังบำรุงทางบกทดแทนทางทะเล และกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี (อาเคโตะ นากรมุระ, 2555:35-36) และนั่นจึงเป็นที่มาของการมุ่งหน้าไปยังกาญจนบุรีเพื่อสร้างทางรถไฟไปสู่พม่าและผ่านชุมชนจิวรายแห่งนี้

ชาวชุมชนยังจดจำภาพที่ทหารญี่ปุ่นเดินทางผ่านหมู่บ้านได้อย่างดี ว่าพวกเขาใส่ชุดทหารที่ไม่ใหม่นัก มาซื้ออาหารแต่ไม่มีการพูดคุยกันเพราะฟังไม่รู้เรื่อง ชาวบ้านก็ยังคงหวาดกลัวแต่ได้นำอาหารประเภท ก๋วยจั้ว มะพร้าวไปขายให้ และมักได้ราคาดีเพราะทหารมักให้เงินเกินราคาที่เขาขาย แม้บางครั้งชาวบ้านก็ให้ไปโดยไม่คิดราคา ด้วยความรู้สึกสงสาร โดยเฉพาะก๋วยจั้วหอม ทหารญี่ปุ่นเคยเข้ามาติดต่อขอเช่าพื้นที่ข้างตลาดจิวรายเพื่อเก็บเสบียง เก็บน้ำมัน หรือวัสดุก่อสร้างของทหารญี่ปุ่นและเอาไว้เป็นที่ต่อรหัสของทหารญี่ปุ่น แต่ชาวชุมชนก็หวั่นเกรงเรื่องระเบิดและไม่ไว้วางใจด้วย จึงไม่ให้เช่าพื้นที่ดังกล่าว ความเจริญของชุมชนเริ่มต้นช่วงแรกๆ ของสงครามหลังจากนั้นภาวะค่าครองชีพสูงมาก ราคาอาหารแพงมาก จากข้าวแกงจานละ 1 บาท ราคาเพิ่มสูงถึง 5 บาท ปลาหูจาก 2 ตัว 1 สตางค์แพงขึ้นเป็น 2 ตัว 10 บาท ค่าแรงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การใช้ชีวิตของชาวบ้านช่วงภาวะสงครามจะไม่มีกิจกรรมงานบุญประเพณี งานรื่นเริง การทำมาหากินหรือกิจวัตรประจำวัน ต้องให้เรียบร้อยพอถึงเวลาเย็นทุกคนอยู่ในบ้านเงียบสนิท นอกจากทหารญี่ปุ่นยังมีทหารฝ่ายสัมพันธมิตร ที่ชาวบ้านบอกว่าเดินตามเส้นทางรถไฟเป็นฝรั่งแต่ไม่รู้ว่าเป็นชาติใด

2.2 สัญญาณเตือนภัยและการหลบภัย ด้านข้างตลาดจะมีหอเตือนภัยหรือ ประภาคารหรือหอยามอากาศ เมื่อจะมีการทิ้งระเบิด ชาวบ้านจะได้รับสัญญาณเตือนภัยจากเสียงประกาศและสัญญาณไซเรนของทหารไทยที่ดูแลชาวบ้านละแวกนี้ หรือมีใบปลิวมาโปรยแจกด้วย โดยหอยามอากาศแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณโรงฝั้นเดิม แต่ปัจจุบันทั้งคู่เหลือเพียงความทรงจำเท่านั้น เมื่อสัญญาณดังขึ้นก็จะดับตะเกียงหรือไฟทั้งหมด ต่างคนต่างก็หลบเข้าที่กำบังหรือหลุมหลบภัย บ้างจัดสร้างไว้ในบ้าน บ้างข้ามฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีไปหลบที่ป่าสะแกก็มี โดยป่าสะแกเป็นที่ฝั้นป่าที่มีต้นไม้ขึ้นรกเร็ว ชาวบ้านอาศัยตัดไม้เผาถ่าน และมีขึ้นอยู่ทั่วไป ป่าสะแกอยู่ฝั่งตรงข้ามบ้านหมู่ 3 ของจิวรายต้องนั่งเรือข้ามแม่น้ำนครชัยศรีไป ปัจจุบันอยู่ในตำบลสัมปะทวนและป่า

สะแกได้เปลี่ยนเป็นโรงเจแล้ว และบริเวณหน้าสถานีรถไฟจรัญรายก็เคยมีหลุมหลบภัยขุดไว้ลึกพอประมาณให้คนเข้าไปตักใน ลักษณะหลุมหลบภัยมีหลายแบบตามพื้นที่ บ้างมีลักษณะเป็นทรงกลม มีอิฐวางกันหลุม ปิดด้วยแผ่นไม้ด้านบน พบได้ตามบ้านเรือนผู้คนทั่วไป บ้างเป็นหลุมที่ขุดคล้ายอุโมงค์ ด้านบนปกคลุมด้วยต้นไม้ หรือขุดสลับฟันปลา แต่ไม่มีอะไรปกคลุมด้านบน ตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมในการหลบภัยของชาวบ้านคือ เมื่อเสียงสัญญาณดังขึ้นหญิงท้องแก่ในตลาดรายหนึ่งรีบเร่งลงบันไดจะข้ามฝั่งแม่น้ำไปหลบภัยที่ป่าสะแก แต่บันไดที่ใช้ลงเป็นไม้ไผ่พาดและมีดี ประกอบกับเสียงสัญญาณที่เร่งเร้าตลอดเวลา เมื่อคลอตออกมาส่งผลต่อเด็กในครรภ์จึงคลอตออกมาไม่ปกติ เป็นเด็กพิการแต่กำเนิด และปัจจุบันยังใช้ชีวิตอยู่ในตลาด โดยมีพี่ชายเป็นคนดูแลและอายุก็เกือบ 60 ปีแล้ว นั้นเป็นความทรงจำที่ชาวบ้านจำไม่ลืม การหวนนึกถึงความหลังของผู้เล่าเหตุการณ์ในอดีตนั้น บ้างเล่าด้วยความรู้สึกขบขันในเหตุการณ์ขณะนั้น บ้างสะท้อนใจเพราะทั้งเสียงสัญญาณเตือนภัย เสียงระเบิดดัง มีแสงวูบวาบ ผ่านศีรษะไปมาตลอด เมื่อสัญญาณเตือนภัยเงียบและเสียงระเบิดเงียบจึงพร้อมกลับเข้ามาอาศัยในบ้านต่อไป และรอคอยให้สงครามสิ้นสุด

ภาพที่ 5 บริเวณป่าสะแกแต่เดิมที่เป็นหลุมหลบภัยช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

2.3 สะพานเสาวภา ถัดจากชุมชนจรัญรายไปสักเล็กน้อยมีความทรงจำเกี่ยวกับการทิ้งระเบิดที่สะพานเสาวภา สะพานเสาวภาเป็นสะพานที่สร้างให้รถไฟวิ่งข้ามแม่น้ำนครชัยศรี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยฝ่ายสัมพันธมิตรได้ใช้เครื่องบินโจมตีโดยการทิ้งระเบิดคร่อมสะพาน ช่วงเวลาประมาณ 17.00 น. การทิ้งระเบิดทิ้งมากกว่า 1 ครั้ง และ 1 วันกว่าจะถูกสะพานขาดได้ เพื่อตัดกำลังกองทัพญี่ปุ่นไม่ให้ขนส่งเสบียง อาวุธและกองกำลังทหารไปยังกาญจนบุรีและต่อไปพม่าได้ ในเวลาเช้าวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2488 มีการทิ้งระเบิดจนทำให้สะพานขาด ชาวบ้านยังจำได้เมื่อสะพานพังก็จะเกิดมีอาชีพอื่นคือพายเรือขนส่งของข้ามฟาก และมีคนหาบของอีก เพราะเมื่อสะพานขาดทหารญี่ปุ่นจำเป็นต้องลำเลียงสัมภาระ และทหาร โดยนั่งเรือข้ามฟากและจ้างคนไทย วิธีการโดยผูกคนไทยติดกับทหารญี่ปุ่นและสิ่งของเพื่อป้องกันการขโมยของ เพราะมีการขโมยสิ่งของประจำทั้ง ปืน น้ำมัน และอาหาร ทำให้มีคนเสียชีวิตด้วยการลงโทษของทหารเช่นกัน

ภาพที่ 6 สะพานเสาวภา

2.4 ศาลาขาว ศาลาขาวสำหรับคนรุ่นใหม่อาจไม่คุ้นเคยนัก ศาลาขาวนี้จากคำบอกเล่าเคยเป็นที่พักริมทางของทหารที่เดินทางผ่านชุมชนไปยังกาญจนบุรี บริเวณศาลาขาวจะมีตุ่มใส่น้ำวางไว้ให้ผู้สัญจรไปมาได้แฉะเต็มกิน พื้นที่แต่เดิมของศาลาขาวเป็นเนินดินกว้างประมาณ 10 ตารางเมตร และมีเจดีย์ขาวที่ชาวบ้านเคยเห็นว่ามีต้นไม้ปกคลุมรกเรือมาก แต่ปัจจุบันไม่เห็นแล้ว เจ้าของที่ปัจจุบันเล่าให้ฟังว่าเมื่อทำการตัดถางต้นไม้ออกได้พบโครงกระดูกที่คาดว่าน่าจะเป็นกระดูกของทหารที่เสียชีวิตไม่ทราบสัญชาติ เพราะจะมีทหารฝรั่งหลายชาติที่ถูกบังคับให้เดินตามทางรถไฟไปยังค่ายเชลยเพื่อสร้างทางรถไฟสายมรณะ

ทุกคนจะมีความทรงจำ และความทรงจำคงขาดไปเสียมิได้จากประวัติศาสตร์ เหมือนเป็นพื้นฐานของความทรงจำ ความทรงจำคือชีวิต คือสิ่งที่ก่อให้เกิดสังคมมีชีวิต มันคงปรากฏอยู่ทั้งการระลึกถึงหรือการลืม มันเป็นสิ่งที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผูกพวกเราไปกับความทรงจำนั้นตลอดไป ความทรงจำคือปรากฏการณ์ที่แท้จริง เป็นตัวแทนสิ่งที่เกิดในอดีต (Pierre Nora, 1989 : 8,13) ความทรงจำของชุมชนจึงร้ายเป็นการถูกยึดโยงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสงครามโลก ผู้คนมาถึงความเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนการเป็นแหล่งการคมนาคมในที่สุด ความทรงจำบางเรื่องก่อให้เกิดความรู้สึก รักหวงแหน โหยหา แต่ความทรงจำบางอย่างก่อให้เกิดความหวังเวง สูญเสีย เศร้าหมอง แต่ความทรงจำช่วยให้มนุษย์ได้ระลึกย้อนและปรับวิธีคิดและการใช้ชีวิตในโลกร่วมสมัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จอห์น สตัน, เดวิด บรูซ (2530). สังคมชนบทและภาคเศรษฐกิจข้าวของไทย พ.ศ.2423-2473. แปลโดย พรภริมา เอี่ยมธรรม กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธิดา สาระยา. (2545). ทวารวดี ต้นประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ
- นากามูระ, อาเคโตะ. (2555). ผู้บัญชาการชาวพุทธ ความทรงจำของนายพลนากามูระเกี่ยวกับเมืองไทยสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : มติชน

วิษญดา ทองแดง. (2555). **ชุมทางตลิ่งชัน ย่านเก่า (ก่อน)**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ
วิทย์ เทียงบูรณธรรม. (2521). **ฝันเฮโรอิน**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา
สุขสันต์ วิเวกเมธากร. (2540). **สงครามฝัน**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟ เพรส
Alfred, W Mc Coy. (2537). **พิธีกรรม วงศ์วัฒนา (แปล)**. **การเมืองและเฮโรอินบนถนน
สู่อำนาจสายเดียวกัน**. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ
Nora, Pierre .1989. *Between Memory and History: Les Lieux de Memoire*.
Presentation 26 Spring 1989 .The Regents of the University of
California

ผู้ให้ข้อมูล

สุรพล ทองสีมา อดีตผู้ใหญ่บ้าน
เขาวน ปานกลื่นพุ่ม อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจี่วราย
มานัส เหล่าสุวรรณหยก
เพยาร์ ยิ้มมาก
มานะ สมักรกิจ
พรกมล รุ่งไสว
สมัชชา ทองสีมา
ชยะพล เทศนาบุญ